

NOTA PER EMFASITZAR LA PETITA HISTÒRIA D'UNES COL.LABORACIONS

Maria Aurèlia Capmany i Montserrat Roig varen morir com qui diu plegades, just amb cinc setmanes i uns dies només de diferència. Aquesta conjuntural coincidència en el temps féu encara més fàcil la comparació de dues trajectòries que compartien, de fet, un grapat d'aspectes, començant per un mateix i intens amor a la vida. Una i altra foren escriptores polivalents en el sentit més ampli de la paraula i, al costat de la narrativa com a dedicació principal, sentiren la dèria intensa del periodisme, la màgia del teatre i la passió de lluitar per l'evidència del feminisme. Totes dues, de torna, es mantingueren ferrenyes i fins al darrer moment al peu del canó. Poc abans de morir, Montserrat Roig acabava de publicar un recull d'assaigs amb un títol tan suggestiu com la seva ampla i franca rialla, Digues que m'estimes, encara que sigui mentida; i Maria Aurèlia Capmany, per la seva banda, tingué temps d'enllestir la traducció catalana de l'obra cabdal de Marcel Proust, A la recerca del temps perdut. Aquest era un projecte que havia deixat molt avançat Jaume Vidal Alcover quan la mort el sorprengué, nou mesos abans i potser un punt a la impensada.

Per a l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana i el Centre Català del PEN, la celebració del col.loqui d'homenatge a Maria Aurèlia Capmany i a Montserrat Roig fou, en el marc temporal dels darrers anys, la segona oportunitat de treball conjunt en un projecte de contorns acadèmics. Perquè encara que els objectius específics de cada entitat són clars i diferents, també és cert que els interessos d'ambdues associacions sovint esdevenen tangencials i participen, plegades, d'un projecte comú de dinamització i servei a la literatura catalana contemporània. Cada entitat té la seva pròpia òrbita, és cert, però el viatge en paral.lel de totes dues les fa còmplices d'una mateixa aventura: la d'atorgar dignitat, eficàcia, representativitat i moviment a les lletres catalanes d'ara mateix.

En el marc dels darrers anys, repeteixo, l'estrena de col.laboració d'aquest tipus va tenir Lleida com a escenari geogràfic, el desembre de 1990, poc abans de Nadal i a les acaballes d'una tardor freda i boirosa. Manuel de Pedrolo havia mort a l'entrada de l'estiu (el 26 de juny) i les dues entitats organitzaren, a l'Institut d'Estudis Ilerdencs, el col.loqui "Rellegir Pedrolo", coordinat per Xavier Garcia i sota el patrocini de la Institució de les Lletres Catalanes. Hi participaren, entre altres, Joaquim Molas, Joan Triadú, Josep Faulí, Jaume Vidal Alcover, Maria Aurèlia Campany, Guillem Jordi Graells, Joaquim Carbó, Josep Triadú i Francesc Xavier Vall, i el seu objectiu s'adreçava, com indicava el títol mateix del col.loqui, a estimular la relectura de l'obra pedroliana. Edicions 62 en publicà les actes, el març de 1992.

Ens va semblar, en el cas de Pedrolo, que calia analitzar els seus trets literaris més significatius i mirar d'assenyalar els límits, les fites i les etapes d'una experiència literària amb més d'un centenar de títols a l'esquena. D'altra banda, dramaturg, poeta, assagista i, sobretot, narrador, el punt de partida del col.loqui considerava que Manuel de Pedrolo havia estat una de les personalitats de més relleu de la literatura catalana de la segona meitat del segle. I ho era, remarcàvem, pel gruix de la seva producció, per l'esforç d'indagació estètica que hi esmerçà i per la diversitat de tècniques, gèneres i estils que conreà tot al llarg de la seva vida. A la vegada, havia estat un personatge complex i enigmàtic, un escriptor arriscat i difícil d'encasellar, i un intel.lectual coherent i incòmode pel seu catarisme nacionalista. Un escriptor, d'altra banda, de sort diversa quant a la recepció d'una obra més debatuda que no pas llegida i més criticada que no pas analitzada o estudiada.

La tercera experiència conjunta, sempre en un calendari que contempla

només els darrers anys, fou l'homenatge a Avel·lí Artís- Gener, "Tísner", el 12 de maig de 1994, amb motiu dels cinquanta anys de 556 Brigada Mixta. De tota manera, l'escaïença de les noces d'or amb la literatura fou només la coartada argumentada per totes dues entitats -el Centre Català del PEN i l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana- per homenatjar "Tísner" i agrair públicament el treball que ha fet durant tant de temps en benefici de la vida associativa de les lletres catalanes. En els anys negres del franquisme contribuï a recuperar el Centre Català del PEN, entitat de la qual fou secretari entre 1973 i 1978, i col.laborà també en la creació de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana que ha presidit fins a 1995. En aquest cas no hi havia cap col.loqui en dansa, però sí el projecte d'una miscel.lània d'homenatge ja pràcticament enllestida, a hores d'ara, i que demana amb insistència que ens hi posem a treballar per mirar de publicar-la tant aviat com sigui possible. Vençuts els entrebancs i petites dificultats generades per aquest volum del col.loqui sobre Maria Aurèlia Capmany i Montserrat Roig, ara ve la tanda de la miscel.lània "Tísner". Vet aquí un altre motiu de col.laboració entre totes dues associacions, que d'això es tracta. Cadascú en la seva órbita, amatent a la pròpia feina i a punt de col.laborar sempre que sigui necessari.

Isidor Cònsul
Secretari General del Centre Català del PEN